Ч. 107 Субота 16 (28) мая 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Бесїда дел. Барвіньского

на засїданю австрийскої Делеґациї в Пештї дня 23 мая 1898 в розправі над буджетом мінїстерства заграничних справ

(Конець).

Справдї сумно, що деякі мужі державні так австрийскі як і угорскі не можуть дійти до того погляду і кладуть перепони самостійному народному розвоєви поодиноких племен славяньских і старають ся їх пригнести, а тим думають завести спокій, лад і мир в державі. Дуже сумно, що також народний розвій спокійних, льояльних і вірних цїсареви Русинів в північній Угорщинї тамують, а тепер навіть заходять ся славяньску службу Божу в руско-католицкій церкві заступити богослуженем в мадярскій мові.

Державні мужі і полїтики в австрийскій і угорскій половицї держави повинні роздумати, що розумним і справедливим поступованєм з ненїмецкими і немадярскими народами можна не лише скріпити нашу монархію у внутрі і з'єднити, але й збільшити єї вплив на заграничну полїтику. Скоро нашій державі поведе ся між иньшим заснованєм висших і середних шкіл для тих народів випередити сусїдні держави на полудни і на сходї, тодї буде горнути ся молодїж тих країв до нас і буде притягнена державою, котра для єї народів подає такі богаті засоби духового розвитку. Визначний нїмецкий полїтик ще перед роками сказав, що два народні унїверситети над долїшним Дунаєм ощадили би нашій державі два воєнні корпуси.

Коли отже бесїдники з лївицї указують на обопільний вплив поміж внутрішною а заграничною полїтикою, то я не хочу сего перечити, а противно горячо бажаю в інтересї внутрішного уладженя і скріпленя нашої монархії, її могутности і впливу на зверх, щоби раз рішучо усунено застарілу централїстичну систему в обидвох половицях нашої держави, а щоби она відродила ся переведенем повної рівноправности всїх народностий. Отже хоч я не зовсїм годжу ся з поглядом бесїдників з лївицї що до тридержавного союза, я мимо того є щирим прихильником полїтики тридержавного союза яко успішної відпорної орґанїзациї в Европі, котрій ми завдячуємо удержанє і скріпленє мира.

Маючи перед очима сю цїль нашої полїтики, мусимо також уважати се успіхом нашої заграничної полїтики і яко такий приймяти з вдоволенем до відомости, що наші взаємини з Росиєю, мимо ріжницї що до погляду в кретеньскій справі, є як найлїпші. Можемо на тій основі мати надію, що зі сторони Росиї не одно буде зроблено а не одно полишено, що не дало би ся зовсїм погодити з нашими приязними відносинами. З певної сторони, очивидно поза плечима російского правительства, веде ся все російска аґітация в нашім краю дальше, що не тільки спиняє спокійний народний і культурний розвиток рускої народности, але може викликати заколот ладу і мира в краю. Позволю собі лише нагадати справу одного капітана, що стояв в довірочних зносинах з одною москвофільскою часописю львівскою і став жертвою тих зносин. Думаю, що безглядно се неможливо, щоби наша держава спокійно терпіла таке вмішуванє у внутрішні відносини нашої монархії і що правительство повинно би найти дороги і способи, щоби сїй роботї положити конець.

Справи економічні, упадок селяньства, торговлї і промислу.

На останку най менї буде вільно сказати ще кілька слів про другу часть виводів Є. Е. мінїстра заграничних справ. Як минувшого року, так і тепер мінїстер заграничних справ покористував ся нагодою, щоби порушену вторік на великі розміри економічну ідею ширше пояснити. Зовсїм справедливо вказав він з великим натиском на те, що ми зближаємо ся до борби о житє на торговельно-полїтичнім поли, до котрої ми повинні згромадити всї наші найлїпші сили, щоби здобути і тревало удержати приналежне нам становище на сьвітовім торзї. Доси ще жаден муж державний не пробував сего торговельно-полїтичного предмету обговорити так ясно і рішучо. І справедливо єї виводи мінїстра заграничних справ найшли щирий відгомін так в нашій державі як і за границею. Тим більше мусїло се всїх зачудувати, що як раз комісия угорскої делеґациї против сих економічних виводів виступила неприхильно і цїлу справу оцїнила в своїм справозданю не із становища спільних інтересів державних а з вузкоглядного і односторонного становища інтересів угорских. Однак справедливо думаючий загал може бути лише вдячний мінїстерству заграничних справ за те, що оно бачну увагу звертає на економічні справи. І не можна сему чудувати ся, бо наше економічне житє зовсїм підупало. Рільне господарство, промисл і торговля находять ся у вельми сумнім положеню; селяньство стоїть над самою пропастию; дорожня хлїба змагає ся з кождим днем щораз більше, а нужда поміж масою на-

---

12)

Антиллї і Багама.

V.

Монте Хрісті і Колюмбові „морскі панни“. — З Монте Хрісті до Пуерто Плята. — Залив Самана і село Санчез. — Місто Санто Домінґо і єго церкви. — Домінїканьска република.

(Дальше).

Зараз при самім в'їздї до заливу Самана представляє ся нашим очам чудовий вид на блискучу воду, по котрій від ледви слїдного леготу котять ся дрібонькі филї та на синюючі в далекій дали побережні гори. Посеред нашої дороги лежить кілька малесеньких островців, порослих подібно як і сусїдні побережні скали напричуд буйною ростинностию, котра сьвітить ся і поблискує в сьвітлї сходячого сонця. Тут і там показують ся боками заливу прекрасні затоні а в глубинї видко укриті між бананами і пальмами хатки. Одна з тих затоний називає ся Ляс Флечас (Flechas) і має бути тим самим місцем, де Іспанцї перший раз пролили кров первістних жителів Америки. Було то в 1493 роцї, коли тут Колюбові люди перший раз стрітили ся з зовсїм голими Індиянами, з котрих один вважив ся пійти на каравелю „Нїна“. Колюмб пише в своїх записках, що він ще нїколи не бачив страшнїйшого чоловіка, як той дикун. Він був на цїлім тїлї обмальований чорною краскою; єго довге кудлате волосє по части звисало на плечі, по части було звязане з заду з китицею пер з папуги. Крім лука і стріл мав він ще палку і меч зроблений з пальмового дерева. Здає ся, що то був один з тих диких Караібів, що на своїх скорих човнах волочили ся по цїлій Західній Індиї та задля своєї лютости були пострахом для всїх людий на островах. Коли моряки вивезли того Караіба знову на беріг, обскочило їх яких пятьдесять Індиянів і Іспанцї мусїли боронити ся. Один з них рубнув якогось з напасників шаблею по обох ногах а другого зранив тяжко в груди, а дикуни повтїкали тогди в гущавину і стали звідтам стріляти стрілами до Іспанців. На памятку тої кровавої стрічи назвав Колюмб сю затоню: Golfo de las flechas або „затоне стріл“.

Кілька кільометрів на захід від сего місця в досить привітній закутинї лежить місцевість Санта Барбара, а трохи дальше на самім кінци заливу Самана село Санчез (Sanchez) місце, звідки виходить вузкоколїйова зелїзниця, що іде через долину Юна (Yuna) до місточок в глубинї краю Консепсіон де ля Веґа (Concepcion de la Vega) і Сантхаґо де льос Кабаллерос (Santiago de los Caballeros), з котрих послїдне має 8000 жителїв і єсть найбільше в глубинї краю домінїканьскої републики. Оба ті міста лежать на рівній вижинї, довгій на звиш 150 кільом. а широкій на 20 до 30 кільом., званій Vega reale або „Королївска рівнина“. Рівнина та з множеством пальмових гаїв на ній представляє чудовий вид і своєю красою може рівнати ся зі славною долиною Юмурі (Yumuri) на Кубі. Вижина ся єсть дуже богата в земні плоди, котрі вивозять звідси зелїзницею до Санчес а звідси кораблями за границю. Само Санчес єсть досить велике, але в горішній своїй части досить дрантиве село, зложене з самих лїпянок, в котрих жиють мурини і муляти згідно побіч себе, але в долїшній части єсть вже богато лїпших і хороших домів, в котрих мешкають переважно урядники від зелїзницї, купцї і посередники купецкі. В послїдних часах побудовано тут богато маґазинів і складів на всїлякі товари.

Пливучи з Самани на полудневий всхід, минає ся пригірки сьв. Рафаіла і Енґано а відтак пливе ся попри полуднево всхідну часть острова Гаїті, котру вкривають на многі сотки квадратових кільометрів простори савани. Почерез ті рівнини, звані: Los Llanos, пливе множество рік і потоків. Суть то степи, на котрих росте трава в хлопа висока а місцями видніють ся на них ліси як би маленькі острови на мори. На сих степах випасають „гатерос“ (пастухи) всїлякого рода худобу. Далеко на овиді синїють пасма високих гір Корділлєра і Муєртос, котрих вершки, сповиті хмарами, доходять до висоти 3000 метрів. Чим блище

роду стала вже невиносимою. Тимчасом держава вимагає що раз нових жертв від населеня, накладає нові тягари, а не дає населеню відповідної спроможности, щоби могло сї жертви приносити.

Мінїстер заграничних справ бажав би перевести свою економічну і торговельно-полїтичну ідею відповідним розвитком нашої маринарки і образованем конзулїв в торговельнім і економічнім напрямі. Єго виводи мають однакже, як сам він призвав, у великій части лиш теоретичне значінє, позаяк означенє напряму торговельної полїтики та почин на тім полї не належить до обсягу діланя мінїстерства заграничних справ, анї до делеґаций, а до мінїстрів торговлї і парляментів австрийского і угорского. Однак і в обсягу свого діланя може мінїстер заграничних справ богато користного вдїяти для поправи нашого економічного положеня. У великій части сумне положенє народного господарства в нашій монархії споводовано некористними для нас торговельними договорами і можна сподївати ся, що мінїстер заграничних справ при відновлюваню сих договорів промовить своє важке слово в данім місци в цїли обезпеченя економічних інтересів нашої держави.

Мінїстер заграничних справ взиває до участи загал, щоби допомагав перевести в житє его економічну проґраму. Правда, що держава не може всего зробити; по части правда і се, що людність не може позбути ся зневіри і байдужности. Але до сего причинила ся таки у великій части сама держава, а Є. Е. мінїстер заграничних справ зовсїм виразно указав на сего рака, що точить наші економічні відносини. Бюрократична вузкоглядність, нерозумна полїтика тарифова, чисто фіскальне становище наших властий що до поодиноких галузий продукциї, пересадне пригнетенє податками, задля чого наперед вже підриває ся жизненність всякого підприємства, отсе є те лихо, що заїдає нашу людність, що споводувало те сумне положенє економічне. Але вже богато сим осягнено, що ясно і виразно розпізнано внутрішну недугу нашого народного господарства і можна сподївати ся усуненя причин сеї недуги. Се тепер є обовязком австрийского правительства рішучо взяти ея до того і з підмогою мінїстерства заграничних справ все зробити, що могло би усунути страшне пересиленє економічне, щоб ми не попали в таке положенє, як деякі з наших сусїдних держав. Caveant consules, ne quid respublica detrimenti capiat!

Вісти полїтичні.

Бл. памяти Архикн. Леопольд, котрого похорон має відбути ся завтра, був найстаршим сином помершого Архікн. Райнера і родив ся дня 6-го червня 1823 р Покійник служив войсково, брав участь в кампанїї в роцї 1848—1849 під маршалком Радецким в Італїї; в 1855 р. перебував з своєю дивізиєю в Галичинї під проводом ґен. Шлїка в корпусї обсервацийнім підчас кримскої війни; в 1859 був шефом інжинїриї в операцийній армії в Італїї, пізнїйше був інспектором войск маринарских і армії і брав участь в кампанї 1866 р. а наконець був ґенеральним інспектором інжинїриї аж до 1880 р., в котрім то роцї перейшов в постійний стан спочинку.

Угорска депутация квотова відповіла на нунцию австрийскої і констатує у відповіди згоду що-до 10 лїтного часу для поступованя в спільних справах та спільности чистого доходу з мита на 10 лїт, але висказує свій жаль з того, що не прийшло до згоди в справі основ обрахунку. Австрийска делеґация не хоче згодити ся на ту основу, яку предкладає угорска делеґация, а та знов не може відступити від свого жаданя а готова лиш вести дальші устні переговори.

З Гонґ-конґ наспіли сумні вісти до Мадриду. На Филипиньских островах ширить ся ворохобня і повстанцї в провінциї Параґар на убивають Ішпанців. Ішпаньска залога на острові Корреґідор мусїла уступити звідтам, бо забракло їй муниции. Як би на доповненє нещастя, вибухла ще революция і на Каролиньских островах, а тамошні жителї допускають ся страшенної лютости. З Ню-Йорку доносять, що Американцї готові задержати Филипиньскі острови і Порторіко яко відшкодованє за кошти інтервенциї на Кубі.

Новинки.

Львів дня 27-го мая 1898.

— **Відзначеня.** Є. В. Цїсар надав достоїньство тайних радників князеви-епископови краківскому др. Ів. Пузинї і епископови в Перемишли др. Луцї Солецкому.

— **Іменованя.** Є. В. Цїсар іменував мінїстерияльного секретаря в Мінїстерстві скарбу Ів. Савицкого старшим радником скарбовим при галицкій краєвій Дирекциї скарбу.

— **Стан здоровля Є. Ем. кардинала Сильвестра Сембратовича** значно погіршив ся. Передвчера вечером др. Ридиґер довершив операциї і витяв з жолудка недужого новотвір. Недужий значно ослаблений, терпить болї і мусить лежати в ліжку. Приниманє корму утрудненe.

— **Нове староство** буде отворене в Печеніжинї і увійде в житє з днем 15 червня с. р. Округ печенїжиньского староства буде обіймати судовий повіт Печенїжин, що буде відлучений від дотеперішного полїтичного повіта коломийского.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** ґр. Стан. Баденї повернув з Кракова до Львова.

— **Музей імени Дідушицких** буде отворений для публики в днях 29 і 30 мая с. р. від 10-ої до 1-ої години в полудне, а відтак від 1 червня кождої середи і пятницї від 11-ої до 2-ої години з полудня, а кождої недїлї від 10-ої до 1-ої.

— **Подешевів хлїб у Львові.** Львівскі пекарі знижили его цїну о 1 кр. на бохонци, так, що бохонець, що коштував в осени 18 кр., а відтак 22 кр. — коштує тепер 21 кр.

— **Стан засївів.** Мінїстерство рільництва оповістило справозданє зі стану засївів в половинї мая. Як з того довідуємо ся, то стан всїх родів збіжа доси є вдоволяючий і если так далї піде, то можна надїяти ся, що будемо мати добрі жнива.

— **Незвичайна крадїж.** На телеґрафічній лінїї Відень-Триест наступила перерва з тої причини, що минувшої ночи украли злодїї дріт на просторі півтора кільометровім.

— **Обкраденє церков.** В ночи з дня 4 на 5 с. м. обкрадено майже рівночасно дві церкви, а то в Залишю і в Потоцї, рогатиньского повіта.

доїзджаємо до Санто Домінґо, тим виразнїйше виступають вершки Кордиллерів, аж наконець показує ся і само місто, котре може похвалити ся тим, що єсть найдавнїйшим з міст, які оснували Европейцї в новім сьвітї.

Хто привик до виду американьских міст, з дивом отвирає очи і сам собі не вірить, чи то він ще дійстно в Америцї, чи може через ніч опинив ся в Ішпанїї або Італїї. Тут не видко тих зовсїм не хороших маґазинів збіжевих і величезних складів товарових, які в Сполучених державах окружають кожде місто від сторони води; за то показують ся середновічні, на пів розвалені башти і мури, з котрих малесенькі вартівнї, мов гнїзда ластівок вистають попад скалами. Посеред сих сїрих камінних стін піднимає ся високо в гору чотирогранна вежа з вузонькими віконцями а на єї плятформі поблискують карабіни вояків, що там стоять на вартї. Здає ся, що видимо перед собою твердиню середновічних розбишаків. Сподом бють об скали филї моря та вижолоблюють що раз більше ті печери, які вже в скалах поробили, а в їх гирлях, виполоках та закрутах вода шумить і гудить та плескотить наче-б тут грала якась дивна музика. До довгих мурів, виставлених самим краєм скал, прилучають ся дальше горі водою так само фантастичні і грізно положені доми. Стїни їх були, видко, помальовані зпершу по помпейски на червоно, брунатно, жовто або біло, але з часом яскрава їх краска зовсїм зблїдла. Здає ся, як би ми були в Соррентї, в Амальфі або в якім иншім побережнім містї італїяньскім.

Лоцман веде поволи пароход горі водою, аж наконець стаємо проти понурих розвалин якоїсь величезної палати; з корабля пускають якорі у воду і виходимо на беріг та стаємо на памятнім місци, звідки через довгі часи надавано напрям судьбі нового сьвіта. Тут заковано Христофа Колюмба в кайдани і заподїяно єму найбільшу зневагу в его житю; тут перебували сьміливий Альонзо де Охеда (Ojeda) і пільот Хуан де ля Коза (Juan de la Cosa), що відкрили Венецуелю; тут спочиває в могилї Родріґо де Бастідас що відкрив Колюмбію; і тут жили Васко Нунец де Бальбоа, котрий відкрив тихий океан та Францїско Пізарро і Фердинанд Кортез, що розбили могучі індияньскі держави, Перу і Мехіко.

В серединї міста видко на кождім кроцї слїди з тих часів, коли Санто Домінґо було осередком Західної Індиї і не трудно пізнати, що минувшість міста була далеко сьвітлїйша як его теперішність. Помежи теперішними домами видко ще нинї розвалини великих монастирів та величавих церков, мури давних високих шкіл і иншиx домів шляхотских. Сьвітлість і пишнота показують ся найвиразнїйше на тій палатї, котру виставив син Колюмба Дієґо Кольон (Яков Колюмб) на правім березї ріки Озами на малім штучно зробленім горбі, котрий щоби не розсипав ся обведено муром доокола.

Мимо многих будинків в новім стилю має Санто Домінґо все ще характер старо-ішпаньского міста; его все ще окружають великі мури з бастіонами а пять брам в тих мурах все ще замикають ся на ніч. Улицї суть вузкі і лиш місцями бруковані. Доми суть по найбільшій части одно і двоповерхові, а окапи з ринвами, що вистають далеко на улицю, тяжкі зелїзні двері та закратовані вікна від улицї надають їм непривітний вид. Всюди видко, що жителї тих домів хотїли би, щоби нїхто непокликаний немав приступу до них. В більших домах єсть часто просторе чотирогранне подвіре, зване „патіо“. В серединї міста суть доми майже виключно лиш муровані, а при улицях близько мурів і на передмістях переважають доми деревлянні. Як всюди так і тут найбіднїйші люди жиють в норах під розваленими церквами та монастирями. Навіть попід старою палатою віцекороля стоять рядами буди бідних муринів а в давних сьвітлицях, де проживав Дієґо Кольон з своєю красною жінкою Мариєю де Толедо своячкою воєводи Альби, стоять нинї кові та мули.

Помежи десяти чи дванайцяти нинїшними церквами займає найперше місце катедра, збудована ще в роках від 1514 до 1540. Она має лиш малесеньку вежу, на котрій єсть годинник і в серединї єсть збудована після ішпаньско-ґотицкого стилю а головний порталь єсть зроблений в прекраснім ренесансовім стилю. Она має богато бічних каплиць, в котрих знаходять ся всїлякі дорогоцїнности і мощі а межи сими і тлїнні останки Колюмба, зложені в оловянній скрини. Але ті скарби, якими колись величала ся катедра, пропали на віки; їх забрав Франц Дрек (Drake), коли в 1586 р. напав на місто і его ограбив. Майже всї церкви в Санто Домінґо збудовані після одного стилю і нагадують церков гробу Христового в Єрусалимі; одна лиш катедра що до стилю становить виїмку. Характеристичне і то, що тут в церкві сьв. Варвари через цїлий місяць відбуває ся торжество, підчас котрого ночами палять перед церквою великі огнї і стріляють. Сьв. Варвару чтять тут яко патронку артилериї.

На площи перед катедрою, при котрій стоїть також правительственна палата, єсть бронзова статуа представляюча Колюмба показуючого рукою на захід. Об постамент тої статуи стоїть оперта хороша Індиянка, що пише на камени імя Кольон. Она має представляти ту нещасливу королеву Замеаку, котрій Ішпанцї за єї дружбу відплатили ся в той спосіб, що вирізали єї підданих а єї саму спалили живцем. Замеака була королевою Індиян з племени Озама (ріка Озама має і до нинї імя від того племени), що жили над рікою, котра пливе попід нинїшну столицю републики Гаїтї. Ішпанцї зайшли сюди в 1496 р., коли втїкали перед жовтою пропасницею з оселї Ізабеля та

Виновником обох крадежий есть Семко Савка з Долинян, караний вже кілька разів за крадіж. Злодій забрав зі скарбон в обох церквах 220 зр. 50 кр. Савку вже арештовано.

— **Робітничі розрухи.** З Перемишля доносять: З кінцем минувшого тиждня мусіло богато будівляних підприемців застановити роботи, бо в Перемишли показав ся брак цегли. Перерва в роботах мала тревати до часу, коли запаси цегли не доповнять ся. З тої причини остало богато робітників без занятя і они підбурені аґітаторами викликали дня 23 і 24 с. м. розрухи. Іменно дня 23 товпа робітників, зложена з кількасот людий почала переходити улицями міста з криком: „Дайте роботи і хлїба!“ Староста п. Ляникевич постарав ся, що зараз того дня відкликано від робіт всїх арештантів, аби подати можність робітникам найти заробок. Крім того бурмістр п. Дворский велїв приймити якусь часть робітників до робіт міских і роздати між робітників 100 бохонців хлїба. Однако тим робітники не вдоволили ся. До праці стануло всего лиш 26 робітників, прочі демонстрували дальше. Они повибивали в многих жидівских домах шиби, забрали двом жидівским пекарям хлїб і силували ся порозбивати жидівскі склепи. Для приверненя ладу мусїло виступити войско і полїция, котрі по довшім часї розігнали демонстрантів, арештувавши 60 осіб. З арештованих видано 20 судови за волокитство, 25 за публичне насильство і рабунок, 9 за збіговище і опір против зарядженъ властий. Прочих 6 випущено на волю. Від передвчера вечера не нарушено більше спокою. — Коли перебуваючому як раз ві второк в Перемишли п. Намістникови донесено, що робітники просять, аби могли до него вислати депутацию, заявив п. Намістник, що депутацию прийме, однако робітники відступили чомусь від свого наміру і депутациї не вислали. — Вкінци треба піднести, що в околицях Перемишля переводять ся тепер публичні роботи, а то при забудованях гірских потоків і там ще богато робітників могло би найти занятє. Тому можна надїяти ся, що робітники будуть глядати роботи при тих водних будівлях.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Сан-Франціско 27 мая. Відпливші вчера на Филипиньскі острови кораблї повезли 2500 людий і провіянту на цїлий рік та велику масу муніциї для адмірала Дюі (Dovey).

Ню-Йорк 27 мая. В департаменті маринарскім роблять ся дуже поспішно приготовленя до перевозу войска.

Вашінґтон 27 мая. На радї Мек-Кінлїя з секретарями державними і ґен. Мілєсом постановлено, щоби підчас того коли ішпаньска фльота під адміралом Сервера стоїть коло Сантхаґо де Куба розпочати як найскорше активну операцию против Куби, Порторіко і Филипиньских островів.

Переписка зі всїми і для всїх.

Ст. Стебельский: Ви не подали точної адреси, лиш зазначили: „пов. Скалат“, отже не можемо Вам подати жадної інформациї, бо не знаємо куди адресовати лист. — **К. П в Ж.:** До виводженя шовківниць з яєчок тепер вже спізнена пора і мабуть длятого нїхто Вам не відповів; але добре, що знаємо, що у Вас суть морви. При догіднїй нагодї і трохи свобіднїйшім часї віднесемо ся до Вас листовно в сїй справі, а поки що будьте ласкаві і дайте нам знати кілько морвових дерев і які єсть у Вас самих а кілько може бути в найблизшім сусїдстві (в громадї) або в найблизшій охрестности та більше менше в котрій порі пускають перші листки. Старайте ся також намовити сусїдів, щоби розмножували морви, а з слїдуючим роком можна вже буде приступити до годованя шовківників. — **Конст. Т. в П.:** Може бути, що Ви або зле заадресували свою висилку і она не дійшла, або зле подали свою адресу (може не подали назви краю і монархії) а дотична особа не знає куди посилати. Але може й то бути, що в тім криє ся якесь обманьство. З анонсами а до того ще заграничними, бачите біда: ґазета приймає анонси, бо їй за уміщуванє платять, але за ретельність анонсів не може ручити, бо не має можности, чи дійстно то все правда, що анонс обіцює. Впрочім найлїпше удати ся до лїкаря о раду, а таких книжок не купувати, бо они як-раз обчислені на то, „що потапаючий ловить ся бритви“ — купує книжку в надії, що знайде в нїй пораду. В такій книжцї може бути і неодна добра рада, але все-таки не така, котра би безпосередно помогла на недугу, бо до того треба лїкаря, хоч би лиш длятого, щоби підобрав відповідний лїк і написав рецепту, без котрої в аптицї потрібного лїку не видадуть. Ми не маємо можности запитувати автора, чи може накладника книжки, чому він Вам єї не вислав. Прецї то не у Львові, а впрочім, коли то зла воля, то він нас може збути так само як і Вас — мовчанем. — **Ів. П. в Нисм.:** В справі машини до шитя віднесїсь ся до складу машин до шитя п. Ів. Лаврука, Львів, ул. Галицка 15, і зажадайте висланя цїнника. Ми не можемо Вам нїчого сказати, бо не знаємо якої Вам машини потреба; чи до шитя біля, чи сукна, чи може шкіри. З цїнника виберете собі, якої Вам потреба. Спитайте також, чи не має вже уживаної на продаж; така була би дешевша як нова. — **Л. П. Д.:** Жовті плями на лици, грудех і шиї бувають звичайно з уродженя і не шкодять нїчого, хиба що лиш обнижають красу, а усунути їх можна лиш способом хіруррґічним, що міг би зробити лиш лїкар-хірурґ. — **Читатель в Вовк. ад Борщ.:** Може бути, що Ваша недуга дійстно мокрий лїшай або т. зв. екцем, але того ми звідси не можемо знати, анї подавати Вам на него раду. То лиш можемо сказати, що насамперед не треба було терти ноги щіткою, коли свербіла, а відтак, коли виступив якийсь лїшай, не треба було прикладати якоїсь масти без поради доброго лїкаря специялїста. Мокрий лїшай, бачите, прибирає так ріжні види і має так всїлякі причини, що навіть і лїкар, котрий лиш рідко має дїло з нашкірними недугами, не легко може па нїм пізнати ся. До того ще мокрий лїшай, коли застарілий, дає ся дуже трудно вилїчити і треба богато часу та терпеливости як недужого так і лїкаря, щоби єго вилїчити. Іменно длятого найлїпше — як кажемо — удати ся до лїкаря специялїста або на клїнїку для недуг нашкірних. В противнім случаю мокрий лїшай може ширити ся по тїлї а відтак треба лїчити ся від него і кілька лїт. Сьвіжий мокрий лїшай дасть ся вилїчити до кількох недїль. Мокрий лїшай пізнати загально по тім, що він виступає найчастїйше на ногах або руках, в тім місци де они згинають ся, або близько того місця, на лици і ухах та під волосєм на голові; шкіра свербить, зачервонїє ся і опухне, а відтак повиступають малесенькі прищики або міхурцї, котрі або пукають і слезять (іменно же коли їх роздрапати) або присихають і лущать ся, або покривають ся жовтавим липким струпом. Причини того лїшая бувають всїлякі: зверхні причини як н. пр. нечистота і порох у людий що працюють н. пр. при роботах в поли і господарстві, або при копаню землї, у мулярів, пекарів і т. д.; від води, лугу і мила у прачок; від загорячої купелї, від за частого і непотрібного натираня студеною водою, яко то люблять декотрі люди; від малесеньких грибків і т. п. — внутрішні причини: розстрій в приладї травленя, малокровність, скрофули і т. д. Сьвіжий лїшай найлїпше засипати рижовою мукою і лиш при сильнім запаленю і великім болю можна би ужити студених обкладів. Уживає ся також масти цинкової, масти дра Гебри і т. д., але масть може ординувати лиш лїкар. — **Д. Кур. в Гор.:** Невитягнений анї один. — **П. Каз. в Гут.:** Невитягнений анї один. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора **Кирила Кахникевича,** а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

шукали собі нового здоровійшого місця. Їх звабила сюди і та вість, що недалеко від ріки Озами, в горах Гайна, суть богаті жили золота. Вартоломій Колюмб, брат Христофа, був перший що над рікою Озама, котрої устє есть навіть для великих кораблїв приступне, оснував нову оселю і назвав єї Нова Ізабеля, але Христоф Колюмб перехрестив місто і назвав єго по імени патрона свого батька Домінїка, сьв. Домінїк або з ішпаньска Санто Домінґо. Длятого то від імени столицї називають і нинїшну републику „домінїканьскою“. В 1502 р. перенесло ся місто по страшній бурі, котра знищила всї доми на західну сторону.

В тодїшних часах було Санто Домінґо дуже богатим і красним містом та рівнало ся найбогатшим містам в Ішпанії, не виймаючи навіть Барцельону. Тут був порт, до котрого сходили ся всї кораблї ішпаньскі і звідси вибирали ся сьмілі мореплавцї відкривати нові землї. Тут звожено богатства з цїлого нового сьвіта; тут була резиденция ішпаньского віцекороля і резиденция епіскопів та архієпіскопів, а слава тутешної високої школи була так велика, що найзнаменитші ішпаньскі родини посилали сюди своїх синів, щоби они тут слухали науки найславнїйших під ті часи учених. Але самі Ішпанцї довели місто до упадку; їх ненаситна жажда золота довела до того, що они в страшенний спосіб визискували нові кольонії; щораз численнїйші урядники державні накладали на кольонїстів великі податки і здирали їх всїлякими способами — той сам спосіб, якого ще й нинї придержують ся Ішпанцї в своїх кольонїях. Найбогатші колись кольонїсти стали біднїти. Щоби не дати ся таки вже до гола обдерти, впали кольонїсти на ту гадку, щоби перенести ся звідси та стали гурмами покидати Санто Домінґо і переносити ся до нових земель, які відкрили були Кортез і Пізарро. Еміґрация ішпаньских кольонїстів прибрала наконець так грізні розміри, що цїсар Кароль V. заказав був строго виходити кольонїстам з острова, але мимо того не вдїяв нїчого. Відтак на доповненє нещастя настала війна Анґлії з Ішпанією і одного дня (1586 р.) з'явив ся перед портом в Санто Домінґо ославлений розбишак морский, Фрасіс Дрек, взяв місто приступом і ограбив до послїдного. Незадовго по тім стали західно-індийскі розбишаки морскі робити дуже велику шкоду ішпаньскій плавбі, а Ішпанія не могла їм ставити нїякого опору, бо через кілька катастроф одна по другій стратила майже цїлу свою фльоту. В 1588 р. розбила ся славна на весь сьвіт ішпаньска армада, причім затопило ся 81 кораблїв і згинуло 14.000 людий з залоги. В два роки пізнїйше розбила ся коло мехіканьского побережа фльота, зложена з 18 кораблїв, що стояла під проводом адмірала Наварро, а в 1596 р. з фльоти під проводом Падїллї, що числила 80 кораблїв, остало ся лиш 39; коло північно-західного побережа Ішпанії заскопила єї страшенна буря і рознесла. До того ще стало ся було місто Гаванна на Кубі небезпечним соперником Санто Домінґа, тим більшим, чим гірші наставали полїтичні і суспільні відносини на Гіспанїолї.

Коли наконець в теперішнім столїтю остров дістав ся в руки муринів і мулятів, місто Санто Домінґо таки зовсїм підупало, так, що оно має тепер ще лиш о стілько значінє, що там єсть резиденция правительства. Аж в найновійших часах почало місто знову підносити ся, а то головно під впливом заграничних купцїв і оно має тепер 20 до 25.000 душ і торговля в нїм зачинає знов оживляти ся. Яке єсть теперішнє економічне положенє острова, видко найлїпше з того, що з порту сего міста найбільшого в цїлій домінїканьскій републицї, вивезено в 1891 р. всїляких товарів лиш за 636.376 долярів, а привезено заграничних товарів за суму 1,548.580 долярів. **(Дальше буде).**

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).